

заняття часто ускладнюються не тільки пасивністю дитини, а й неможливістю зосередитись. Щоб не розсіювати уваги малюка під час ігротерапії треба виявляти доброзичливу твердість. Все це дуже важливо для дітей з обмеженими психофізичними можливостями. Особливу роль в цьому відіграє - пісочна терапія.

Список використаних джерел

1. Виготський Л. С. «Игра и ее роль в психическом развитии ребенка» // Вопросы психологии 1966 №6
2. Програма виховання та навчання розумово-відсталих дітей дошкільного віку. - Київ - 2000.
3. Жуковская Р.И. Игра и ее педагогическое значение.- М.: Педагогика, 1975-№2с.
4. Золотоверх В. Ігротерапія як засіб подолання порушень у дітей з особливостями психофізичного розвитку// Дефектологія. - 2004. - № 4. - С. 18-22.
5. Карабанова О.А. «Игра в коррекции психического развития ребенка»: Москва. -1986.
6. Колодца Д.А. Детская игра - М., 1909. - С. 89.
7. Кукушкина О. И. Программы для детей с отклонением в развитии // Дефектология. - 2003. - № . - С. 67-69.
8. Кздьосон Х., Шефер Ч. «Практикум по игровой психотерапии» - СПб.: Питер, 2001. - 416с.
9. Леонтьев А.Н Психологічні основи дошкільної гри. - М., 1970.
10. Ландрет Г.Л. «Игровая терапия: искусство отношений» М. -1994.
11. Осипова А.А. «Общая психокоррекция». М.: ТЦ Сфера 2005. - 512с.
12. Особистісно орієнтована дошкільна освіта дітей 3-5 р. Методичне керівництво до програми « Крок за кроком» / К. А. Хансен.
13. Прихожан А. М. «Психокоррекционная работа с тревожными детьми»// Активные методы в работе школьного психолога М., -1990.
14. Панфилова М.А. Игротерапия общения: тесты и коррекционные игры: практическое пособие для психологов, педагогов и родителей. - М.: "ГНОМ и Д". -156 с.
15. Певзнер М.С. Клиническая характеристика детей с задержкой развития // Дефектология. - 1977-- N23.
16. Петрова В.Г., Белякова И.В. Кто вони, діти з відхиленнями в розвитку? — М.: Флінта: Московський психолого-соціальний інститут, 1998. —104 с.
17. Сасович Н.А. «Технология игры в песок. Игры на мосту». - СПб.:
18. Хейм Дж. Джинтон. Групповая психотерапия с детьми. Теория и практика игровой терапии. - М., 2001.

Яворська Ю.І.,

вчитель-дефектолог

Кам'янець-Подільської ЗОШ-III ступенів №2 ім. Т.Г.Шевченка

Корекційна спрямованість освітнього процесу в спеціальній школі, навчально-реабілітаційному центрі. Особливості корекційно-розвиткової роботи.

Корекційна спрямованість – процес навчання, в якому застосовуються педагогічні прийоми, що впливають на виправлення властивих учням спеціальних шкіл недоліків і сприяють їхньому інтелектуальному і фізичному розвитку, становленню особистості. Вагома роль в успішності навчання, виховання та розвитку дітей належить вчителю спеціальної школи. Урахування у навчально-виховному процесі індивідуальних потреб та інтересів дітей.

Ключові слова: корекційна спрямованість, спеціальні заклади, діти з особливими потребами

Ще на початку XX ст.. О.М.Грабаров виділив та охарактеризував основні умови та засоби корекційно-виховного процесу в спеціальній школі: оздоровча робота, індивідуальний підхід, структурна простота навчального матеріалу, наочність навчання, праця, як основний засіб корекції. Та все ж провідне місце відводиться свідомості навчання, тобто свідомому ставленню учнів до процесу навчання.

На сучасному етапі розвитку України відкриваються перспективні зміни у системі освіти дітей з порушеннями психофізичного розвитку, розв'язанні завдань їх адаптації та соціалізації.

Система корекційної освіти - це сукупність різних типів закладів, які забезпечують відповідну освіту, виховання, корекційну роботу, соціальну допомогу дітям з порушенням психофізичного розвитку.

Організація спеціальних закладів ґрунтується на певних принципах. Окремі з них є загальними для побудови загальноосвітніх закладів України. Це, зокрема:

- державний характер освіти;
- єдина перспективна мета;
- наступність у ланках освіти;
- загальність і обов'язковість навчання;
- доступність закладів;
- урахування вікових особливостей дитини;
- відокремлення закладів від політики, церкви.

Проте слід враховувати і спеціальні принципи, які стосуються осіб з особливими освітніми потребам, зокрема:

- диференційованість закладів залежно від категорії порушення, ступеня інтелекту, можливості самостійно пересуватись, сформованості навичок самообслуговування;
- поєднання загальноосвітнього і професійно-трудоного навчання;
- корекційна спрямованість навчання і виховання.

Більша частина спеціальних закладів підпорядковується Міністерству освіти і науки.

Другу ланку складають заклади Міністерства праці та соціальної політики; третю - заклади, підпорядковані Міністерству охорони здоров'я. У кожній ланки своя мета, яка передусім зорієнтована на можливості дитини та реалізацію її потреб. Заклади системи Міністерства освіти і науки покликані забезпечувати навчально-виховну і корекційну роботу. Заклади Міністерства праці та соціальної політики проводять соціальну роботу, здійснюють догляд. Заклади, підпорядковані Міністерству охорони здоров'я, передусім оздоровлюють дітей, забезпечують лікувально-корекційну роботу.

У всіх типах закладів діти одержують різнобічну допомогу — педагогічну, психологічну, медичну, соціальну тощо.

При виборі для дитини закладу враховуються такі показники:

- вік дитини;
- категорія аномального розвитку (нозологія);
- конкретний клінічний діагноз;
- інтелектуальний ступінь;
- особливості психофізичного розвитку;
- потреби і можливості дитини.

Заклади, підпорядковані Міністерству освіти і науки України:

- 1) спеціальні дошкільні заклади (групи при масових ДНЗ) (окремо для кожної категорії аномальних дітей);
- 2) спеціальні загальноосвітні школи-інтернати (школи) для дітей з вадами психофізичного розвитку (окремо для кожної категорії аномальних дітей);
- 3) спеціальні (допоміжні) класи при школах-інтернатах для дітей а вадами зору, слуху, опорно-рухового апарату для дітей з комплексними вадами;
- 4) навчально-реабілітаційні заклади для дітей з комплексними вадами;
- 5) спеціальні групи при ПТУ, вищих навчальних закладах (професія з урахуванням виду аномалії).

Заклади, підпорядковані Міністерству праці та соціальної політики України:

- 1) дитячі будинки та будинки-інтернати для дітей-інвалідів (імбецильність, ідіотія);

2) реабілітаційні заклади.

Заклади диференціюються залежно від ступеня інтелекту, віку осіб (дошкільні, шкільні, відділення для дорослих), статі, рівня фізичного та психічного здоров'я дітей.

Заклади, підпорядковані Міністерству охорони здоров'я України

1) спеціальні групи при будинках малюка для дітей-сиріт з порушеннями психофізичного розвитку;

2) дитячі психоневрологічні санаторії;

3) дитячі відділення при психоневрологічних лікарнях;

4) заклади для психохроніків (виразна імбецильність, ідіотія);

5) реабілітаційні заклади.

Згідно Положення навчально-реабілітаційний центр – це заклад освіти, який забезпечує умови для відновлення здоров'я, соціальної адаптації, професійної орієнтації дітей, що мають органічні та функціональні захворювання внутрішніх органів та систем або порушеннями психофізичного розвитку.

Найчастіше у таких закладах контингент вихованців складається із дітей із складними порушеннями, часто комплексними, наприклад, розумова відсталість у поєднанні з вадами опорно-рухового апарату. Відповідно і допомогу діти одержують комплексну - лікувальну, психологічну, педагогічну, соціальну. На відміну від традиційних спеціальних закладів у штаті реабілітаційних значно більше персоналу: не лише вчителі та вихователі, а й лікарі, масажисти, соціальні працівники.

При навчально-реабілітаційних закладах діють різні служби, зокрема, служба роботи з сім'ями вихованців; відділення ранньої корекційної допомоги; групи тимчасового перебування та ін.

Однією із суттєвих відмінностей є співпраця з сім'ями, що виховують дітей з порушеннями психофізичного розвитку, участь сім'ї у вихованні й соціалізації дитини. У традиційних закладах, більшість з яких є інтернатними, робота з сім'ями проводиться епізодично і не є системною.

Якщо ж за станом здоров'я дитина не може знаходитись у колективі, їй пропонують індивідуальне навчання за програмою того закладу, який відповідає діагнозу й віку дитини.

Особливим завданням спеціальних освітніх закладів є корекція розвитку дітей. Його розв'язання є не менш важливим і для інших типів закладів, в яких можуть навчатися діти з певними порушеннями розвитку. Однак, незважаючи на значущість проблеми корекції та значну кількість присвячених їй досліджень, вона ще й досі залишається недостатньо розробленою в теоретичному і практичному плані. Зокрема, спостерігається неоднозначне розуміння сутності корекційної роботи, корекційно спрямованого педагогічного процесу.

Корекція є складовою єдиної системи спеціальної освіти. Компонентами спеціальної освіти є процеси навчання, виховання та корекції. При цьому корекція розглядається як основа навчально-виховної роботи в спеціальній школі: без цілеспрямованого подолання чи послаблення недоліків знижується ефективність навчання й виховання дітей: ускладнюється процес оволодіння необхідними для них знаннями, вміннями, навичками, становлення в них поведінки, особистості в цілому. Водночас зауважимо, що виділити складові частини спеціальної освіти (навчання, виховання, корекція) можливо лише абстрагуванням функцій кожної з них для їх осмислення, організації, цілеспрямованої роботи. Якщо корекцію та навчання (і виховання) брати як відносно самостійні компоненти педагогічної системи, то відмінність між ними полягає в меті, особливостях педагогічного процесу, показниках ефективності.

Мета навчання — дати учням знання, вміння та навички, мета корекції — виправляти вади психічної і фізичної сфер розвитку, розвивати дитину загалом.

Досягнення мети корекційного впливу забезпечують усі складові педагогічного процесу — організація, зміст, методика. Проте особливості корекційно-розвивального впливу визначаються не стільки закономірностями засвоєння навчального матеріалу, скільки його метою, визначеною відповідно до предмета корекції, його сутності, психологічних закономірностей впливу на нього. Саме від предмета корекції, тобто від

того, що необхідно виправляти та розвивати в дитини, залежить постановка мети, пошук спеціальних шляхів організації педагогічного процесу, добір відповідних методичних засобів та змісту навчання, визначення показників його результативності (див. рисунок).

Таким чином, корекційно-розвивальну роботу забезпечують такі компоненти педагогічного процесу: цільовий, організаційний, змістовий, методичний, результативний. Опора в процесі навчання на ці компоненти розглядається як умова досягнення мети корекційно-розвивального впливу.

Особливе значення для проведення корекційної роботи має цілеспрямований добір змісту навчання та використання його можливостей. Зміст навчання повинен забезпечувати досягнення освітньої мети, враховувати особливості його засвоєння певною категорією дітей та уможлилювати в процесі навчання проведення корекційно-розвивальної роботи. Якщо на уроці математики ставиться мета сформувати в дитини певну розумову дію, наприклад, узагальнення за спільною ознакою, то зміст навчання має містити матеріал для такої роботи, а розв'язання відповідної арифметичної задачі має ставити дитину в ситуацію необхідності виконувати дію узагальнення.

Досягнення корекційної мети передбачає і визначення відповідної до предмета корекції методики впливу (методи, засоби, прийоми, умови тощо). Саме методиці надається провідна роль у проведенні корекційно-розвивальної роботи. Методика корекційно спрямованого навчання — це методика не засвоєння знань, умінь і навичок, передбачених навчальною програмою, змістом навчання, а методика корекції та розвитку певної складової психофізичного розвитку дитини.

Таким чином, корекція розглядається як основа навчально-виховного процесу у спеціальному освітньому закладі. А саму корекційну роботу принципово важливо аналізувати як специфічну систему, куди входять цільовий, організаційний, змістовий, методичний, результативний компоненти педагогічного процесу.

В спеціальній школі на кожному уроці, занятті з фахівцем, виховному заході має корекційно-розвивальна спрямованість. Вона як би пронизує весь процес навчання і виховання дитини. Принцип корекційної спрямованості передбачає корекцію пізнавальної, емоційно-вольової, поведінкової сфер і рухової активності учнів з порушенням інтелекту засобами навчання і виховання. Це відображено в задачах спеціальної школи в програмах кожного навчального предмета, з метою кожного уроку та виховного заходу.

В корекційно-педагогічній роботі колективу необхідно максимально реалізовувати вікові можливості дитини, спираючись на зону найближчого розвитку.

У кожному віковому періоді необхідно розвивати в освітньому процесі індивідуальні особливості учнів з проблемами розвитку: інтересів, схильностей, спрямованості, цінностей, життєвих перспектив тощо.

В закладах освіти треба створювати позитивний настрій, здоровий психологічний клімат, який би сприяв розвитку дітей з особливостями освітніми потребами. Це — продуктивне спілкування, взаємодія дитини і педагога, дитини і однолітків (за Т.П.Калиновською) [1, с.75].

Порушення зазначених умов розвитку дітей з особливостями освітніми потребами в освітньому процесі призводить до: формування в них негативного (неціннісного) ставлення до навчання, навчальної діяльності, до школи, зниження самооцінки, гальмування прогресивного розвитку особистості.

Виходячи з вищезначеного, основними принципами корекційно-розвиткової роботи вчителя (олігофренопедагога) в спеціальній школі є:

- єдність корекції та розвитку;
- врахування вікових та індивідуальних особливостей розвитку учня;
- всебічне та цілісне вивчення здобувача освіти з особливими освітніми потребами;
- діяльнісний принцип корекції;
- принцип гуманності й довіри до дитини [3, с.123].

Вся система корекційно - педагогічної роботи покликана реабілітувати і соціально адаптувати учнів з особливими освітніми потребами до реалій навколишнього світу,

зробити його повноправним і активним трудівником, який нарівні з усіма людьми може включитися в трудову та суспільне життя та приносити користь суспільству [2, с.42].

Хоча порушення інтелектуального розвитку розглядається як явище необоротне, це не означає, що воно не піддається корекції. При правильно організованому комплексному корекційно-педагогічному впливі в умовах спеціальних закладів, при правильній організації системи освітньої роботи відзначається позитивна динаміка розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

Список використаних джерел та літератури

1. Калиновская Т.П. Реабилитационная деятельность учителя. Учебное пособие для студентов высших и средних педагогических учебных заведений. – С-Пб: ИОВ РАО, 2002. – 284 с.
2. Колупаева А.А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання: наук.-метод. посіб. / А.А. Колупаева, Л.О. Савчук. – К.: Наук. світ, 2010. – 196с.
3. Мамайчук И. Психокоррекционные технологии для детей с проблемами в развитии. – СПб.: Речь, 2003. – 400 с.
4. Положення про навчально-реабілітаційний центр //Інформаційний вісник. 1997. — № 11. — С. 27-30.
5. Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку. - К. — 2008. - 24 с.

Яців Н.М.,
вихователь-методист,
Судилківського ЗДО «Колосок»

Командна робота на усіх рівнях - запорука успіху

У статті розкрито зміст та принципи командної роботи, визначено учасників, які можуть бути членами команди психолога - педагогічного супроводу, окреслено завдання, які покладаються на членів команди супроводу.

Ключові слова: інклюзія, діти з особливими освітніми потребами, командна робота, синергія, інтеграція дитини.

В основі модернізації сучасної дошкільної освіти лежать ідеї доступної інклюзивної освіти, що включає створення безбар'єрного простору, надання особливим дітям та їх батькам всебічної підтримки, адже інклюзивне навчання, перш за все, — це забезпечення права кожної дитини на освіту. Кожна дитина «має вести повноцінне й достойне життя в умовах, які забезпечують її гідність, сприяють почуттю впевненості в собі та полегшують її активну участь у житті суспільства» (із Конвенції ООН про права дитини)[1]. Тобто навчання має бути організоване так, щоб всі несхожі між собою люди, навіть з особливостями (інтелектуальними, фізичними або психічними порушеннями) були задіяні в системі освіти.

Сьогодні, коли кількість дітей з особливими потребами у ЗДО зростає, актуальним стає пошук нових форм надання їм корекційної психолого-педагогічної допомоги. Держава надає можливість таким дітям відвідувати навчальний заклад будь-якого типу за наявності у ньому відповідних умов для корекційної роботи. Однією із умов є створення команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими потребами.

Що таке команда і чим вона відрізняється від звичайної взаємодії?

Найчастіше термін «команда» використовується у спорті. Мається на увазі група людей, які виконують спільні дії для досягнення певної спільної мети. Для продуктивної роботи члени команди мають дотримуватись певних принципів:

- цілі важливі для кожного з учасників;
- дотримання усіма правил команди;
- взаємопідтримка один одного;